

N. V. Gogola a J. Zeyera. V. Popov (PdF MU Brno) v referátě *Временное и национальное в русской рок-поэзии. Приметы жизни* představil přítomným tento typ ruské poezie. K dějinám ruského myšlení se vztahovalo pojednání S. Koryčánkové (PdF MU Brno) *Гностическая основа философской мысли и поэтического творчества В. С. Соловьёва*.

Po každém předneseném referátu následovala diskuse. Celkově lze průběh pracovního semináře považovat za užitečnou akci, na níž si účastníci vyměnili své zkušenosti. Jednotlivá vystoupení mohou být přínosem pro další zkvalitňování výuky ruskému jazyku a literatuře.

Aleš Brandner

Rusistická konference v Hradci Králové

Dne 11. května 2001 uspořádalo oddělení ruského jazyka a literatury při katedře slavistiky Pedagogické fakulty královéhradecké univerzity jednodenní pracovní seminář věnovaný problematice výběru učiva při vyučování ruštině na českých školách, otázkám jeho prezentace a nácvičku v učebnicích (učebních pomůckách) a při vlastním vyučovacím procesu. Zasedání se konalo u příležitosti 70. narozenin našeho významného představitele v oblasti lingvodidaktiky, profesora Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze PhDr. Stanislava Jelínka, CSc. (*19.5.1931), jehož celoživotní odborná činnost jej proslavila nejen u nás, ale i za hranicemi naší vlasti. Pracovní seminář zahájila vedoucí oddělení RJAL PhDr. Jana Ruferová. Přivítala shromážděné a seznámila je s celodenním programem.

S úvodním referátem vystoupil představitel pořadajícího pracoviště R. Purm. Ve svém příspěvku se pokusil zhodnotit jubilantův přínos do didaktiky vyučování cizím jazykům, zejména ruštině. V rámci svého odborného zaměření na lingvodidaktiku obecně se jubilant podrobněji věnoval otázkám vyučování gramatiky na našich školách, dále potom problematice sestavování učebnic a koncepci lingvodidaktické přípravy učitelů cizích jazyků. Jubilant se zasloužil o přípravu celé generace učitelů ruštiny, je dosud školitelem v oboru didaktiky ruského jazyka.

Po úvodním referátu pozdravila účastníky zasedání proděkanka fakulty doc. PhDr. J. Bartůňková, CSc. V krátkém proslovu vyzdvihla jubilantovu záslužnou celoživotní práci, zejména jeho talent spojovat teorii s praxí, umění oslovit i příbuzné obory (např. bohemistiku) a v neposlední řadě proslavit svůj obor i za hranicemi naší republiky (mj. vydáním třídílné učebnice ruštiny *Paдыза*). Na konci svého pozdravného projevu popřála oslavenci hodně zdraví a pracovního elánu do další činnosti a jako představitelka vedení fakulty mu předala pamětní medaili J. A. Komenského.

Následovalo vystoupení jubilanta S. Jelínka (Praha). Ve svém obsažném příspěvku se zaměřil na problematiku výběru lexikálního a gramatického učiva ve školních učebnicích ruštiny. Uvedl, že gramatika a slovní zásoba jsou složky vzájemně závislé, které se prolínají. Většina učebnic nerespektuje hledisko, aby lexikální a gra-

matické jevy byly převedeny do řečových dovedností. Zde významnou roli hraje učitel, neboť na něm záleží, aby to, čemu se žáci naučí z učebnic, dokázali prakticky využít. Konstatoval také, že výběr gramatického učiva patří ke slabším stránkám našich učebnic. Na závěr byla též zmíněna problematika cvičení, která mají sloužit jako nástroj toho, co má žák zvládnout. Cvičení by měla být seřazena do bloků (sekvencí); musí být známo, co předchází a co následuje. V řadě učebnic se vyskytují disproporce mezi lexikálními a gramatickými cvičeními, namnoze lexikální cvičení chybějí. Při sestavování učebnic je třeba pamatovat na opakovací cvičení, v nichž by se rekapitulovala probraná látka.

Po jubilatově vystoupení se ujala slova **L. Rejmánková** (Hradec Králové). Vyjádřila se k problematice charakteru výchozích textů se zřetelem k osvojovaným gramatickým jevům. Dotkla se mj. souvislostí mezi textovými a gramatickými strukturami: pragmatická stránka určuje možnost uplatnění gramatické stránky – některé se uplatňují spíše v monologu, jiné v dialogu. Proto při sestavování učebnic je vhodné monologické texty doplňovat dialogickými. O výběru lexikálně-gramatického učiva pro translátologická cvičení v rámci bakalářského studia ruštiny se zaměřením na překladatelství a tlumočení v komerční sféře pohovořila **E. Vysloužilová** (Olomouc). Mj. se zmínila o cíli tlumočnických cvičení, jímž je získání tlumočnických kompetencí. Přitom je velký důraz kladen na domácí přípravu. Nad otázkou, jaké úrovně kompetence prostřednictvím uměleckého textu chceme dosáhnout, se zamýšlela **R. Hříbková** (Praha). Výběr uměleckého textu jako textu učebního musí být uvědomělý. V rámci učebnice nutno uplatňovat princip postupnosti, gradace. Jeho cílem je naučit se s ním komunikovat a zároveň poskytnout literární znalosti. O otázce výběru a prezentace literárních textů v současné výuce ruského jazyka se zmínil **O. Richterek** (Hradec Králové). Uvedl, že umělecké texty hrají nezastupitelnou úlohu při rozvoji myšlení a poukázal na to, že cílevědomý výběr literárně-uměleckého textu může splňovat požadavky moderní učebnice cizího jazyka. Rozebral též možné varianty práce s uměleckým textem. O svých zkušenostech s využitím uměleckých textů v jazykové výuce se podělil **J. Vávra** (Praha). Aby bylo možné při výuce cizím jazykům použít úryvky z literatury, je třeba znát jazyk na patřičné úrovni. V opačném případě budou učební texty pro studující nepřitažlivé. Nejvhodnější k tomuto účelu byly přefručky s komentovanou četbou. Naše jazykovědná rusistika věnuje značnou pozornost konfrontačnímu studiu ruštiny se zřetelem k češtině. Předmětem studia jsou jevy všech jazykových plánů, největší část je zaměřena na otázky morfologie a syntaxe. Konfrontační popis se obvykle provádí za účelem čistě lingvisticko-badatelským. Je žádoucí, aby se výsledky porovnávacího rozboru aplikovaly k účelům didaktickým. O tom, jak fungují nesklonná adjektiva v současném mluvnickém systému ruštiny a češtiny pohovořil **A. Brandner** (Brno). Jaké jsou možnosti výběru gramatického učiva pro seminární cvičení z morfologie ukázala **J. Ruferová** (Hradec Králové). Jako ilustrační materiál posloužily příklady z oblasti kategorie hromadnosti jako *поїти в солдати, они в горючих ...*. Jde o konstrukce, které čeština nezná, a je proto vhodné zařadit jejich procvičování do příslušného semináře. **B. Rudincová** (Ostrava) zaměřila svou pozornost na chyby z oblasti morfologie a syntaxe, jichž se dopouštějí posluchači bakalářského studia komerční ruštiny. Dochází k tzv. komunikačním bariérám. Předmětem referátu bylo

seznámení s tím, jaké metody musí učitel uplatňovat při jejich překonávání. J. Svobodová (Plzeň) sdělila přítomným své zkušenosti s počátečním stupněm výuky ruského jazyka na neborovém studiu vysoké školy. Pro tento typ studia byla na Pedagogické fakultě ZČU v Plzni vydána učebnice *Ruský jazyk pro začátečníky* (Plzeň 2000; autoři M. Rykovská a J. Svobodová). Na univerzitě v Pardubicích byla nedávno zřízena Fakulta humanitních studií. Pro posluchače bakalářského studia sociokulturní specializace byly sestaveny učební texty ruštiny. Jejich náplň přiblížila přítomným H. Bendová (Pardubice). Jedním z cílů výuky cizím jazykům je rozvoj emocionální složky. S tím, jak lze tento faktor uplatnit při vyučování ruštině podle učebnice *Пустьза I, II, III*, se podělila s přítomnými spoluautorka této učebnice J. Folprechtová (Praha). O svých zkušenostech s nácivkem fonetických jevů v počáteční fázi vyučování ruštině na střední škole a v přípravných kurzech pro vstup na vysokou školu promluvila O. Ulybinová (Hradec Králové). Vysvětlila potíže, s nimiž se setkává, a postupy, které jí pomáhají tyto potíže překonávat.

Po vyslechnutí posledního referátu následovala diskuse. Všechny přednesené příspěvky budou otištěny ve zvláštním sborníku.

Závěrem můžeme vyslovit přesvědčení, že uspořádaný seminář splnil svůj cíl: byla na něm pronesena řada referátů, které představovaly podněty pro další zkvalitňování práce při vyučování ruštině na našich školách. Kolegům z hostitelského pracoviště patří dík za jeho zorganizování.

Aleš Brandner

Nedožití osmdesátiny Romana Mrázka

Nezastavitelný čas odměřil už brzy deset let od chvíle, kdy jsme v tomto časopisu vzpomněli osobnosti a díla našeho předního lingvisty prof. dr. Romana Mrázka, CSC. (21. 11. 1921 – 17. 11. 1989). Celé 2. číslo 2. ročníku z roku 1992 bylo věnováno vědeckému zasedání uspořádanému tehdejší katedrou ruského jazyka Filozofické fakulty MU k Mrázkovým nedožitým sedmdesátinám a uvádí i přehled jeho bohaté publikační činnosti.

Přestože jsme si byli vědomi ceny Mrázkova rozsáhlého a obsažného díla už za jeho života, zdá se, že povědomí o rozměru a nenávratnosti ztráty, kterou pro naši lingvistiku znamenal jeho odchod, s uplyvajícím časem ještě vzrůstá. Snad vyjádřím pocity i jiných Mrázkových kolegů a spolupracovníků, brněnských i mimobrněnských, řeknu-li, že mi stále citelněji chybí možnost permanentního kontaktu s ním, možnost neustálé výměny názorů a ověřování různých sporných otázek. Mrázkův univerzální zájem o všechna odvětví jazykovědy se zračil v tom, že byl v podstatě kdykoli ochoten a schopen přemýšlet o jakémkoli lingvistickém problému, na nějž byl dotázán, a dovedl postupně nacházet jeho stále promyšlenější a kvalifikovanější řešení; a naopak sám projevoval své zaujetí pro nejrůznější otázky tím, že svými nápady a nálezy doslova provokoval své spolubesedníky, vyžadoval od nich jejich odpovědi a stanoviska a tím